

Vammaispalveluiden perhehoidon toimintaohje 1.6.2026 alkaen

Pohjois-Savon hyvinvointialue

Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta 12.5.2026, § 57

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

1	Johdanto	4
2	Perhehoidon keskeiset käsitteet	4
3	Vammaispalveluiden perhehoito	5
3.1	Toimeksiantosuhteinen perhehoito	5
3.2	Palvelutarpeenarvio	5
3.3	Perhehoidon myöntäminen	6
4	Omaishoidon ja perhehoidon ero	7
5	Perhehoidossa olevaa asiakasta koskevat asiat	7
5.1	Asiakkaan asema- ja oikeudet	7
5.2	Asiakassuunnitelma	8
5.3	Perhehoidon asiakkaan valitus- ja vaikutusmahdollisuudet	8
5.4	Asiakasmaksu	9
5.5	Perhehoidon asiakkaan yksityis- ja käyttövarat	9
5.6	Kriisi- ja väkivaltatilanteet	10
6	Perhehoitajaa koskevat asiat	10
6.1	Hyvinvointialueen järjestämä perhehoitajan ennakkovalmennus	11
6.2	Perhehoitajan ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen välinen toimeksiantosopimus	12
6.3	Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	13
6.4	Perhehoitajan eläketurva ja vakuutukset	14
6.5	Perhehoitajan ilmoitusvelvollisuus	14
6.6	Perhehoitajan verotus	15
7	Perhekoti	15
7.1	Perhekodin sijoitettavien henkilöiden enimmäismäärä	16
7.2	Turvallisuus perhekodissa	16
7.3	Lääkehoito perhekodissa	16
7.4	Asiakkaan kuolema perhekodissa	17
8	Hoitopalkkio ja kulukorvaus	17
8.1	Hoitopalkkio	17
8.1.1	Pitkäaikainen perhehoito	18
8.1.2	Lyhytaikainen perhehoito yli 10 h, perhekodissa	19
8.1.3	Osavuorokautinen perhehoito, enintään 10 h/pv, perhekodissa	20
8.1.4	Kiertävä perhehoito asiakkaan kodissa	20
8.2	Kulukorvaus	21
9	Perhehoidon toteutus	22
9.1	Pitkäaikainen perhehoito	22
9.2	Lyhytaikainen perhehoito	22

Vammaisten avopalvelut 12.5.2026

9.3	Osavuorokautinen perhehoito	22
9.4	Asiakkaan kotona toteutettava perhehoito (kiertävä perhehoito).....	22
9.5	Palkkio ja kulukorvaus perhehoidon keskeytyessä tai päättyessä.....	23
9.5.1	Perhehoitajan sairastuminen	23
9.5.2	Perhehoitajasta riippumaton syy.....	23
9.5.3	Perhehoitajan osallistuminen tukitoimiin	24
9.6	Perhehoidosta aiheutuvat matkakulut.....	24
10	Käynnistämiskorvaus	25
11	Perhehoitajan vapaapäivät.....	26
12	Perhehoitajan sijainen	27
13	Perhehoitajan muu tuki.....	28
13.1	Täydennyskoulutus	28
13.2	Työnohjaus ja mentorointi.....	29
14	Perhehoidon ohjaus ja valvonta	29
15	Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys	30
16	Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus	30

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

1 Johdanto

Perhehoito on sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä hyvinvointialueen on huolehdittava sosiaalihuoltolain 14 §:n mukaan. Perhehoidon tavoite ja toteutustavat on määritelty perhehoitolaissa (Perhehoitolaki 263/2015). Perhehoitolain tarkoituksena on turvata hoidettavalle perheenomainen ja hoidettavan tarpeiden mukainen perhehoito. Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen hoidon ja huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona.

Tämän perhehoidon toimintaohjeen tavoitteena on yhtenäistää vammaisten henkilöiden perhehoidon toteuttamistapa Pohjois-Savon hyvinvointialueella. Perhehoidon toimintaohje ohjaa perhehoitoa järjestävää hyvinvointialuetta ja sen toimijoita, perhehoidossa olevaa henkilöä ja perhehoitajaa. Toimintaohjeessa kuvataan perhehoidon keskeiset käsitteet, perhehoidon toteutusta, korvauksiin liittyviä periaatteita, perhehoitajan asemaa ja tuen muotoja sekä niiden toteutusta.

Toimintaohje turvaa asiakaslähtöisen perhehoidon laadun edellytykset ja perustan sekä kaikkien osapuolien keskeiset oikeudet ja velvollisuudet. Tämän toimintaohjeen mukaista vammaisten henkilöiden perhehoitoa toteutetaan hyvinvointialueen ja perhehoitajan välisellä toimeksiantosopimuksella.

2 Perhehoidon keskeiset käsitteet

Perhehoito on sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä hyvinvointialueen on huolehdittava sosiaalihuoltolain 14 §:n mukaan. Perhehoidon tavoite ja toteutustavat on määritelty perhehoitolaissa.

Perhehoitaja on henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa ja on suorittanut hyväksytysti tehtävän edellyttämän ennakkovalmennuksen.

Pitkäaikainen perhehoito tarkoittaa sitä, että henkilölle on myönnetty perhehoito toistaiseksi ja hän muuttaa perhekotiin asumaan.

Lyhytaikainen perhehoito voi tarkoittaa joko säännöllistä jaksohoitoa tai yksittäistä, määräaikaista hoitajaksoa perhehoitokodissa.

Osavuorokautinen perhehoito on joko päivä- tai yöhoitoa, joka on kestoaltaan korkeintaan 10 tuntia/ hoitopäivä. Osavuorokautinen perhehoito voi olla kertaluonteista tai säännöllisesti toistuvaa.

Kiertävä perhehoito on perhehoidon muoto, joka tapahtuu asiakkaan omassa kodissa. Se voi olla osavuorokautista tai lyhytaikaista. Kiertävä perhehoito voi olla kertaluontoinen tai säännöllisesti toistuva hoitajakso.

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

Perhekoti on yksityiskoti, joka on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan, rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Sopivuutta arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin ja perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata henkilön tarpeisiin sekä siihen, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan henkilön.

Toimeksiantosopimus on perhehoitajan ja hyvinvointialueen välinen sopimus, joka tehdään jokaisesta perhehoidossa olevasta asiakkaasta.

3 Vammaispalveluiden perhehoito

Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona.

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan. Perhehoito perustuu aina asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa kuulemiseen ja perhehoidon asiakkaalle yhteistyössä laadittuun asiakassuunnitelmaan.

3.1 Toimeksiantosuhteinen perhehoito

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa toimeksiantaja eli Pohjois-Savon hyvinvointialue on vastuussa perhehoidosta ja sen järjestämisestä. Hallinnollisen päätöksen perhehoidosta tekee Pohjois-Savon hyvinvointialue. Perhehoito voi olla pitkä- tai lyhytaikaista ja/tai koko- tai osavuorokautista.

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa perhehoitaja ja sosiaaliohjaaja/sosiaalityöntekijä laativat toimeksiantosopimuksen jokaisen perhehoidon asiakkaan osalta erikseen.

Toimeksiantosuhteinen perhehoito ei ole yritystoimintaa. Ammatillinen perhehoito on yksityisen palveluntuottajan toimintaa, eikä perustu toimeksiantosuhteiseen perhehoidon toimintaan.

3.2 Palvelutarpeenarvio

Toimeksiantosuhteinen perhehoito on sosiaalihuoltolain mukainen palvelu ja sen myöntäminen perustuu asiakkaan palvelutarpeeseen. Palvelutarpeen arviointi on aloitettava viipymättä ja saatettava loppuun ilman aiheetonta viivytystä.

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

Arvioinnin tekeminen on aloitettava viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä siitä, kun asiakas, asiakkaan omainen tai läheinen tai hänen laillinen edustajansa on ottanut yhteyttä sosiaalipalveluista vastaavaan hyvinvointialueen viranomaiseen palvelujen saamiseksi, jos:

- 1) henkilö on yli 75-vuotias;
- 2) henkilö saa vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) 9 §:n 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettua ylintä hoitotukea;
- 3) henkilö on vammaispalvelulaissa tarkoitettu vammainen henkilö.

Vammaispalvelun perhehoidon asiakkaaksi tullaan Pohjois- Savon hyvinvointialueen vammaispalveluiden tekemän palvelutarpeenarvion kautta. Vammaisen henkilön palvelutarpeen arvioinnista ja asiakassuunnitelman tekemisestä vastaa aina sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (817/2015) tarkoitettu virkasuhteessa oleva ammattihenkilö. Eriyisen tuen piirissä olevien asiakkaiden palvelutarpeenarvion laatii sosiaalityöntekijä tai hän toimii sosiaaliohjaajan työparina. Vammaispalveluissa arvioidaan yhdessä sosiaaliohjaajan/sosiaalityöntekijän, asiakkaan ja tarvittaessa hänen läheisensä kanssa perhehoidon soveltuvuus asiakkaan tarpeisiin nähden sekä arvioidaan myös perhehoitajan valmiudet toimia perhehoitajana kyseiselle asiakkaalle.

Hyvinvointialueen vammaispalveluissa huomioidaan asiakkaan ja hänen läheisensä osallisuus ja valinnanvapaus sekä tuetaan hänen mahdollisuuttaan tehdä tietoon ja kokemukseen perustuva valinta perhehoitoa suunniteltaessa sekä perhehoidon aikana. Tämä tarkoittaa, että henkilö saa ikänsä, kehitystasonsa ja toimintakykynsä mukaisesti ja tarvittavin tukitoimin olla mukana tekemässä elämäänsä liittyviä suunnitelmia ja päätöksiä niin, että hänen tahtonsa ja etunsa otetaan huomioon.

3.3 Perhehoidon myöntäminen

Perhehoitoa myönnetään asiakkaalle palveluna silloin, kun asiakas tarvitsee vammaispalvelulain mukaista asumisen tukea ja tuen toteuttaminen perhehoitona on asiakkaan kannalta perusteltua. Myös perhehoitaja arvioi omia valmiuksiaan toimia perhehoitajana kyseiselle henkilölle. Perhehoito käynnistyy tutustumisjaksolla. Perhehoidon soveltuvuutta asiakkaalle arvioitaessa voidaan käyttää tukena RAI-toimintakykyarviota.

Pitkäaikaista perhehoitoa voidaan tarjota henkilölle, joka esimerkiksi:

- kykenee ilmaisemaan oman mielipiteensä ja osallistumaan ainakin osittain tai tuettuna oman elämänsä liittyvien päätösten tekemiseen
- ei pärjää kotona ja kokee turvattomuutta, ahdistuneisuutta, masennusta, yksinäisyyttä kotiin annettavista palveluista huolimatta
- tarvitsee toisen ihmisen huolenpitoa, ohjausta, tukea tai läsnäoloa arjessa selviytymiseen enemmän kuin kotiin annettavilla palveluilla voidaan tai on tarkoituksenmukaista häntä tukea
- hyötyy kodinomaisesta ilmapiiristä ja huolenpidosta

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

Lyhytaikaista tai osavuorokautista perhehoitoa voidaan tarjota esimerkiksi:

- tukemaan asiakkaan kotona asumista
- tukemaan asiakkaan läheisen tai omaishoitajan jaksamista
- omaishoitajan lakisääteisten vapaapäivien ajaksi tai esimerkiksi omaishoitajan sairastuessa tai omaishoitosuhteen päättyessä
- kuntouttavana jaksonea esim. sairaalahoidon jälkeen turvattomuuden ja epävarmuuden estäessä välittömän kotiinpaluun
- Lyhytaikaista perhehoitoa voidaan myöntää määräaikaaisesti esimerkiksi yksittäisinä jaksoina asiakkaan elämänhallinnan tukemiseksi.

Perhehoito ei sovellu henkilölle, joka:

- tarvitsee jatkuvaa sairaalatasoista hoitoa
- valvoo öisin siten, että se häiritsee muita perhekodeissa asuvia
- tarvitsee pääsääntöisesti säännöllistä apua ja valvontaa yöaikaan
- on aggressiivinen ja rauhaton eikä käyttäytymistä saada hallintaan niin, että perhehoitajan tai muiden perhekodeissa asuvien henkilöiden turvallisuus voitaisiin turvata
- ei halua vastaanottaa perhehoitoa
- ei sitoudu yhteistyöhön tai jonka omaiset eivät sitoudu yhteistyöhön

Asiakkaalle voidaan järjestää perhehoitoa hänen omassa kodissaan, kun se vastaa parhaiten hänen hoidon- ja palveluntarvettansa sekä ylläpitää ja edistää hänen toimintakykynsä säilymistä.

4 Omaishoidon ja perhehoidon ero

Omaishoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotioloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon, kasvatuksen tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona ennakkovalmennuksen suorittaneen perhehoitajan toimesta. Mikäli henkilön hoitajina toimii oma lapsi, vanhempi, isovanhemmat, sisarukset tai avio- tai avopuoliso, hoito on pääsääntöisesti omaishoitoa.

5 Perhehoidossa olevaa asiakasta koskevat asiat

5.1 Asiakkaan asema- ja oikeudet

Perhehoitajan ja perhehoidon toimeksiantajan velvollisuudet perustuvat lainsäädäntöön. Perhehoitajan vastuisiin kuuluu:

- hyvän asiakassuunnitelman mukaisen perhehoidon toteuttaminen
- vastata perhehoitoon sijoitetun henkilön tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

- turvata perhehoitoon sijoitettavalle henkilölle perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertainen asema
- sitoutuminen yhteistyöhön sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden sekä hoidettavan läheisten kanssa
- huolehtia perhekodin olosuhteista siten, että ne ovat annettavalle hoidolle sopivat
- ilmoittaa perhehoitoon liittyvistä oleellisista muutoksista vastuutyöntekijälle sille hyvinvointialueelle, joka on sijoittanut hoidettavan sekä hyvinvointialueella, jossa perhekoti sijaitsee.

5.2 Asiakassuunnitelma

Jokaiselle perhehoidon asiakkaalle tehdään tai päivitetään asiakassuunnitelma. Suunnitelman teko perustuu vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain säännöksiin. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä asiakkaan, sosiaaliohjaajan/sosiaalityöntekijän, tarvittaessa hänen omaisensa ja läheisensä sekä muiden toimijoiden kanssa sekä perhehoitajan kanssa. Suunnitelman laatimiseen voivat tarvittaessa osallistua myös muut asiakkaan hyvinvointiin liittyvät tahot. Suunnitelmaan kirjataan asiakkaan perhehoidon tavoitteet ja niiden toteutumistapa. Suunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään asiakkaan terveydentilan tai toimintakyvyn muuttuessa sekä muulloin tarpeen mukaan. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan asiakkaan suostumus tietojen luovuttamiseen eri hoitotahojen välillä sekä mahdollinen hoitotahto.

Perhehoitajalla on oikeus saada turvallisen perhehoidon toteuttamiseksi ja hoidettavan toimintakyvyn seurannan turvaamiseksi perhehoidon asiakasta koskevat välttämättömät tiedot, kuten esimerkiksi henkilötiedot, diagnoosit, toimintakyvyn kuvaus, ajantasainen lääkelista, lääkehoito, allergiat, ruokavalio, tarvittava seuranta (paino, laboratoriokokeet), mahdollinen elvytyskielto sekä omaisten yhteystiedot.

5.3 Perhehoidon asiakkaan valitus- ja vaikutusmahdollisuudet

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun. Jos perhehoidossa oleva henkilö on tyytymätön saamaansa hoivaan ja huolenpitoon tai kohteluun, kannattaa asiasta kertoa välittömästi sosiaaliohjaajalle/sosiaalityöntekijälle. Asiakasta on neuvottava muistutuksen tekemisessä. Tarvittaessa voi ottaa yhteyttä myös sosiaaliasiavastaavaan. Sosiaaliasiavastaavan palvelut ovat maksuttomia. Hyvinvointialueen sosiaaliasiavastaava neuvoo ja avustaa tarvittaessa muistutuksen tekemisessä, tiedottaa palvelunkäyttäjien oikeuksista sekä toimii tarvittaessa sovittelijana viranomaisen ja palvelukäyttäjän välillä sekä toimii muutoinkin palvelukäyttäjien oikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi.

Asiakkaalla on oikeus hakea muutosta sosiaalihuollon päätöksiin (tehdä oikaisuvaatimus) sekä kannella asiastaan sosiaalihuoltoa valvoville viranomaisille, kuten aluehallintovirastolle. Asiakasta tulee ohjata myös kantelun tekemisessä. Muistutukseen hyvinvointialueen viranomaisen tulee vastata ilman aiheetonta viivästystä, kuitenkin kohtuullisena vastausaikana pidetään vastattavan kokonaisuuden koosta riippuen enintään neljää viikkoa.

Perhehoitajalla on sosiaalihuoltolaissa määritelty ilmoitusvelvollisuus havaitsemistaan perhehoidossa olevan asiakkaan sosiaalihuollon toteutumiseen liittyvistä epäkohdista.

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

Ilmoitusvelvollisuuden mukaan "Palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan henkilöstöön kuuluvan tai vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai alihankkijana toimivan henkilön on ilmoitettava viipymättä salassapitosäännösten estämättä palveluyksikön vastuuhenkilölle tai muulle toiminnan valvonnasta vastaavalle henkilölle, jos hän tehtävissään huomaa tai saa tietoonsa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan asiakkaan tai potilaan sosiaali- tai terveydenhuollon toteuttamisessa taikka muun lainvastaisuuden".

5.4 Asiaksmaksu

Perhehoidon asiakasmaksut määritellään Pohjois-Savon sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuhinnaston mukaisesti. Sosiaali- ja terveystalouksista perittävät asiakasmaksut löytyvät Pohjois-Savon hyvinvointialueen internet sivuilta.

Kuljetukset perhehoitoon ja perhehoidosta pois ovat pääsääntöisesti asiakkaalle omakustanteisia. Tarvittaessa ne voidaan järjestää sosiaalihuoltolain tai vammaispalvelulain mukaisina kuljetuksina.

5.5 Perhehoidon asiakkaan yksityis- ja käyttövarat

Perhehoidossa olevan henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen tai hänen edunvalvojalleen. Perhehoidossa olevalle asiakkaalle nimetään tarvittaessa edunvalvoja, mikäli hän ei kykene itse valvomaan etuaan ja huolehtimaan itseään tai omaisuuttaan koskevista asioista. Edunvalvoja voidaan määrätä täysi-ikäiselle tai alle 18-vuotiaalle lapselle huoltajien rinnalle hoitamaan raha-asioita.

Jos asiakkaalla on edunvalvoja, tulee perhehoitajan neuvotella asiakkaan varojen käyttöä koskevista periaatteista edunvalvojan ja tarvittaessa hyvinvointialueen perhehoidosta vastaavan työntekijän kanssa. Edunvalvojan kanssa sovitaan tilin käytöstä ja käyttövaran määrästä (kuukausirahat ym.). On suositeltavaa, että perhehoidossa olevan asiakkaan edunvalvojana tai yksityisvarojen hoitajana toimii muu henkilö kuin perhehoitaja. (Holhustoimilaki 442/1999.)

Perhehoitoon sijoitetun henkilön saamat työtulot tai työosuusrahat jäävät hänen omaan käyttöönsä.

Perhehoidettavan käyttöraha on tarkoitettu hänen yksityiseen käyttöönsä hänen toiveensa ja mieltymystensä mukaisesti. Varojen käytöstä ja käyttöä koskevista periaatteista tulee perhehoitajan sopia asiakkaan, asiakkaan huoltajan tai hänen edunvalvojansa kanssa. Perhehoitajan tulee pitää kirjaa käyttövarojen käytöstä.

Pitkäaikaisen perhehoidon asiakkaan perhekodissa olevasta kiinteästä omaisuudesta on pidettävä omaisuusluettelo. Omaisuusluettelo laaditaan perhehoidon alkaessa ja perhehoitaja päivittää omaisuusluettelo yhdessä huoltajan, edunvalvojan tai hyvinvointialueen perhehoidosta vastaavan viranhaltijan kanssa.

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

Omaisuusluettelon kirjataan asiakkaan varoilla kaikki yli 200 euroa maksaneet hankinnat (tai huoltajan tai edunvalvojan ohjeen mukaisesti).

5.6 Kriisi- ja väkivaltatilanteet

Kriisitilanteessa perhehoitajan on viipymättä otettava yhteyttä hätäkeskukseen (112). Hätäkeskus arvioi tilanteen ja välittää tehtävän poliisille, sosiaalipäivystykseen tai muulle viranomaiselle tarpeen mukaan. Perhehoitajan on lisäksi ilmoitettava tapahtuneesta välittömästi hyvinvointialueelle.

Jos tilanne sisältää väkivallan uhkaa tai toteutunutta väkivaltaa, perhehoitajan tulee ensisijaisesti varmistaa oma ja asiakkaan turvallisuus (esim. poistuminen tilasta, oven lukitseminen). Tämän jälkeen otetaan yhteys hätäkeskukseen ja ilmoitetaan tapahtuneesta hyvinvointialueelle.

Mikäli perhehoidossa oleva henkilö katoaa, perhehoitajan tulee aloittaa välittömästi lähietsintä. Jos henkilöä ei löydy, katoamisesta on ilmoitettava poliisille ja hyvinvointialueelle.

Kaikista kriisi- ja väkivaltatilanteista sekä katoamistilanteista on tehtävä kirjallinen ilmoitus hyvinvointialueelle. Ilmoituksessa tulee kuvata tapahtumien kulku, tehdyt toimenpiteet ja viranomaisyhteydet.

Perhehoitajan tulee perehtyä asiakkaan taustatietoihin ja mahdollisiin riskitekijöihin ennen hoidon aloitusta. Yhteystiedot hätäkeskukseen, sosiaalipäivystykseen ja hyvinvointialueelle on pidettävä helposti saatavilla, ja kodissa tulee olla toimiva puhelin.

6 Perhehoitajaa koskevat asiat

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka hoidon järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa perhehoitolaissa määriteltyä perhehoitoa.

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa, ja on suorittanut hyväksytysti tehtävän edellyttämän ennakkovalmennuksen.

Alle 18-vuotiaiden henkilöiden perhehoitajaksi aikovalta pyydetään nähtäväksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) mukainen rikosrekisteriote, jonka perhehoitaja hankkii omakustanteisesti Oikeusrekisterikeskukselta.

Jos perhe on jo toiminut perhehoitajana, sijaisperheenä, tukiperheenä tai tukihenkilönä, yhteistyötahoilta (esim. muut sosiaalihuollon palvelualueet, joiden palveluissa on toiminut) pyydetään lausunto.

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

Perhehoitajaksi hakeutumassa oleva henkilö/pariskunta kustantaa itse mahdolliset vaadittaviin lausuntoihin (esim. rikosrekisteriote, mahdolliset lääkärinlausunnot) sekä omatoimisesti hankittuun ennakkovalmennukseen liittyvät kustannukset.

6.1 Hyvinvointialueen järjestämä perhehoitajan ennakkovalmennus

Vammaisten henkilöiden perhehoidon ennakkovalmennuksesta kiinnostuneita ohjataan ottamaan yhteyttä Pohjois-Savon hyvinvointialueen oman alueensa vammaispalvelukeskukseen. Perhehoitajiksi aikovien kanssa sovitaan tapaaminen, keskustellaan ja annetaan tietoa perhehoidosta. Perhehoitajuudesta kiinnostuneelle henkilölle on annettava riittävästi tietoa ja tukea ennen perhehoitajaksi ryhtymistä. Perhehoitajuus on koko perheen asia ja se vaatii kaikkien perheenjäsenten hyväksymisen ja sitoutumisen tehtävään.

Ennakkovalmennus antaa perhehoitajaksi aikovalle tarvittavat tiedot ja mahdollisuuden perehtyä ennakolta perhehoitajan tehtävään. Ennakkovalmennuksessa käytetään Perhehoitoliiton perhehoidon valmennusohjelmaa. Valmennus on prosessi, joka koostuu ryhmätapaamisista ja kotitehtävistä. Valmennus auttaa tekemään päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä. Valmennukseen sisältyy kotikäynti, jossa myös mahdollisten muiden perheenjäsenten mielipide selvitetään. Arviointia henkilön valmiuksista perhehoitajan tehtävään tekevät henkilö itse, kouluttaja ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen vammaispalveluiden sosiaaliohjaaja/sosiaalityöntekijä. Valmennus päättyy kirjalliseen, yhteisen arvioinnin loppuraporttiin. Pohjois-Savon hyvinvointialueen tulee hyväksyä perhehoitaja sekä perhekoti soveltuvaksi perhehoitotoimintaan.

Vammaisten henkilöiden perhehoitajalta edellytettävät valmiudet:

- Vammaisten henkilöiden yksilöllinen huomioiminen
- Hyvän arjen ja hoivan turvaaminen
- Auttaa ja tukea perhehoidossa olevaa vammaista henkilöä hänen omien voimavarojensa hyödyntämisessä ja toimintakykynsä ylläpitämisessä
- Vammaisten terveydentilan ja toimintakyvyn muutosten ymmärtäminen
- Mahdollistaa ja tukea perhehoidossa olevan vammaisen henkilön ja hänen läheistensä yhteydenpitoa
- Yhteistyön tekeminen
- Omasta osaamisesta ja voimavaroista huolehtiminen
- Perhehoitajan aseman tunnistaminen ja sitoutuminen perhehoitajan tehtävään

Perhehoitajiksi haluavilta henkilöiltä pyydetään tarvittaessa esteettömyystodistus, lääkärinlausunto tai muut todistus, josta selviävät mahdolliset esteet perhehoitajana toimimiselle.

Perhehoitajana toimimisen esteeksi voidaan katsoa, esimerkiksi:

- fyysinen tai psyykinen sairaus, joka aiheuttaa toimintakyvyn laskua

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

- akuutti mielenterveyden häiriö tai sairaus
- rikollinen toiminta
- päihdeongelma
- taloudelliset vaikeudet, jotka vaarantavat perhehoitajana toimimisen
- perhehoitajan kanssa samassa taloudessa asuva perhehoitajaksi ryhtymistä vastustava henkilö
- akuutti/toistuva/pitkäaikainen lastensuojelun asiakkuus
- akuutti huoltajuuskiista
- kriisi omassa elämäntilanteessa
- vakava sairaus perheessä, joka alentaa huomattavasti toimintakykyä
- arjenhallinnan vaikeudet perheessä
- lapseen kohdistuvat ja muut vakavat rikokset; rikosrekisteriote tarkistetaan ennen toimeksiantosopimuksen allekirjoitusta (Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 504/2002)

6.2 Perhehoitajan ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen välinen toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimuksessa perhehoitaja ja hyvinvointialue sopivat perhehoidon toteuttamiseen liittyvät molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet perhehoitolaissa säädetyn mukaisesti. Toimeksiantosopimus tehdään erikseen jokaista perhehoidossa olevaa asiakasta koskien ja aina ennen perhehoidon alkamista. Sopimukseen nimetään perhehoitajalle jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä.

Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsopimuslain 1 luvun 1§:ssä tarkoitetussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen.

Toimeksiantosopimuksen allekirjoittavat perhehoitaja ja hyvinvointialueen vastuullinen viranhaltija. Sopimuksen allekirjoittavat samassa taloudessa asuvat (esimerkiksi puoliset), kun on tarkoitus, että he molemmat vastaavat perhehoidon antamisesta. Eläkevakuutukset ovat siten voimassa molempien osalta, ja molemmilla on juridisesti samat oikeudet ja velvollisuudet osallistua perhehoidossa olevan asiakkaan hoitoon. Jos puoliset ovat perhehoitajina yhdessä, palkkion maksamisesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa.

Sopimus tarkistetaan tilanteen muuttuessa ja sitä ei voi muuttaa yksipuolisesti. Tarkistamisesta käydään neuvottelu, kun toinen osapuoli sitä vaatii.

Perhehoitolain mukaan toimeksiantosopimuksessa tulee sopia:

1. perhehoitajalle maksettavasta palkkion määrästä ja suorittamisesta
2. perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta
3. perhehoidossa olevan henkilön yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta
4. hoidon arvioidusta kestosta
5. perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

6. perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta
7. hyvinvointi - ja terveystarkastusten järjestämisestä
8. toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta
9. tarvittaessa muista perhekotia ja perhehoitoa koskevista seikoista
10. yhteistyöstä hyvinvointialueen ja perhehoitajan kesken.

Toimeksiantosopimukseen kirjataan perhehoidon asiakkaan hoidosta vastaavien henkilöiden yhteystiedot.

6.3 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Pohjois-Savon hyvinvointialueella vammaispalveluissa perhehoidon irtisanomisaika on kaksi kuukautta, ellei toimeksiantosopimuksella ole muutoin sovittu. Irtisanomisaika ja -ehdot määritellään tarkemmin tässä toimintaohjeessa sekä toimeksiantosopimuksessa. Irtisanominen tulee tehdä kirjallisesti. Pohjois-Savon hyvinvointialueella on laadittu perhehoidon irtisanomislomakepohja, jota suositellaan käytettävän.

Toimeksiantosopimuksen voi irtisanoa hyvinvointialue tai perhehoitaja. Irtisanomisajan kuluminen ei voi alkaa takautuvasti. Mikäli perhehoito päättyy tutustumisajalla (1 kk), irtisanomisaikaa ei noudateta. Myös määräaikainen sopimus päättyy ilman irtisanomista.

Ensisijaisesti asiakkaan perhehoito jatkuu irtisanomisajan. Tällöin hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan toimeksiantosopimuksen mukaisesti irtisanomisajan (2 kk) päättymiseen saakka. Perhehoitolain yleisestä käytänteestä poiketen Pohjois-Savon hyvinvointialueen vammaispalveluissa, irtisanomisajan kuluminen alkaa irtisanomispäivästä. Irtisanominen ei voi alkaa takautuvasti.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoidon päättyessä irtisanomisaikana (2 kk) perhehoitajasta riippumattomasta syystä, (esim. asiakkaan siirtyminen ympärivuorokautiseen asumispalveluun toimintakyvyn alentuessa) maksetaan kahden kuukauden (2 kk) irtisanomisajan palkkio täysimääräisenä ja kulukorvauksesta 50 % irtisanomisajan päättymiseen saakka, ellei uutta asiakasta sijoiteta tuona aikana perhehoitoon.

Pitkäaikaisen perhehoitajan sijaiselle ei irtisanomisajalta makseta palkkiota tai kulukorvausta. Perhehoitajan sijaisuus on pääsääntöisesti lyhytaikaista tai määräaikaista perhehoitoa.

Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa vähintään seitsemänä päivänä kuukaudessa toimeksiantosopimuksen mukaisesti toteutuneen perhehoidon päättyessä irtisanomiseen perhehoitajasta riippumattomasta syystä, maksetaan yhden kuukauden (1kk) irtisanomisajan palkkio ja kulukorvauksesta 50 % ennalta suunniteltujen jaksojen mukaisesti. Tämä sillä edellytyksellä, mikäli uutta toimeksiantosopimusta ei laadita tuona aikana perhehoitajalle. Alle seitsemän päivää kuukaudessa toteutuneessa perhehoidossa toimeksiantosopimus voidaan päättää välittömästi ilman irtisanomisaikaa perhehoidon päättyessä perhehoitajasta riippumattomasta syystä.

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

Jos perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan toimeksiantajan tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi, eikä irtisanomisaikaa noudateta. Tällöin hoitopalkkion ja kulukorvauksen maksaminen päättyy sopimuksen purkuhetkeen.

6.4 Perhehoitajan eläketurva ja vakuutukset

Toimeksiantosuhteisen perhehoitajan eläketurvasta säädetään julkisten alojen eläkelaisissa.

Perhehoitajan eläketurva määräytyy peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus hoitopalkkion mukaan. Perhehoitajan vanhuuseläkkeen alaraja nousee asteittain siten, että 1962 syntyneillä se on 65 vuotta. Yläikäraja on aina 5 vuotta korkeampi. Yli 70-vuotiaiden perhehoitajien kanssa käydään arviointikeskustelu perhehoidon jatkamisesta ja tarvittaessa voidaan pyytää terveydentilasta lääkärintodistus. Perhehoitajan on ilmoitettava perhehoidon sosiaalityöntekijälle/sosiaaliohjaajalle eläkkeelle siirtymisestä vähintään kaksi kuukautta etukäteen.

Pohjois-Savon hyvinvointialue vakuuttaa toimeksiantosopimuksen allekirjoittaneen/ allekirjoittaneet perhehoitotehtävässä tapahtuvan tapaturman varalta. Tapaturmavakuutus on voimassa silloin, kun vamma tai sairaus tapahtuu perhehoitotehtävän suorittamisen aikana tai siitä johtuvista olosuhteista. Perhehoitajan vapaa-ajalla tapahtuneet vahingot eivät kuulu tämän vakuutuksen piiriin. Tapaturman sattuessa perhehoitajan tulee hakeutua lääkäriin ja sen jälkeen ilmoittaa viipymättä tapaturmasta Pohjois-Savon hyvinvointialueen vammaispalvelujen perhehoidon sosiaalityöntekijälle/sosiaaliohjaajalle.

Pohjois-Savon hyvinvointialueella ei ole lakisääteistä velvoitetta ottaa perhehoidossa oleville henkilöille vakuutuksia tai vakuutusta perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamiin vahinkoihin. Tämän vuoksi suositellaan, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen, ja varmistaa, että se sisältää myös perhehoidossa olevien asiakkaiden vahinkovakuutuksen. Perhehoitajan tulee varmistaa, että vastuuvakuutus kattaa myös perheeseen pitkäaikaisesti sijoitetut perhehoidettavat.

6.5 Perhehoitajan ilmoitusvelvollisuus

Perhehoitajan on perhehoitolain 21 §:n perusteella ilmoitettava perhehoidossa tapahtuneista muutoksista vastuutyöntekijälle sille hyvinvointialueelle, joka on sijoittanut hoidettavan sekä hyvinvointialueelle, jossa perhekoti sijaitsee.

Perhehoitajalla on velvollisuus ilmoittaa omissa tai hänelle sijoitetun asiakkaan olosuhteissa tapahtuneista muun muassa seuraavista muutoksista:

- aikomuksesta ottaa perhehoitoon uusia asiakkaita
- perhesuhteiden muutoksista
- suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt vuoden alussa tai viimeistään kahta kuukautta aiemmin

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

- ulkomaanmatkasta perhehoidossa olevan asiakkaan kanssa
- sattuneesta tapaturmasta tai väkivallanteosta tai muusta poikkeavasta tilanteesta
- perhehoitajan sairauslomasta
- välittömästi asiakkaan vakavammista sairauksista, tapaturmista ja sairaalassaolosta

Olosuhteiden muutosta koskevan ilmoituksen viivästyminen johtaa perhehoitajalle mahdollisesti liikaa maksetun palkkion takaisinperintään.

6.6 Perhehoitajan verotus

Hoitopalkkio ja kulukorvaus ovat veronalaista tuloa. Pohjois-Savon hyvinvointialue ilmoittaa tulorekisteriin perhehoitajien hoitopalkkiot ja erikseen maksettavat matkakorvaukset. Ilmoitetut kustannusten korvaukset vähennetään automaattisesti verotuksessa tulonhankkimiskuluna. Sen sijaan, jos perhehoitajalle maksetaan erikseen korvattavia matkakustannuksia, ne eivät tule automaattisesti vähennykseksi, vaan perhehoitajan tulee itse vaatia ne vähennyksenä.

Perhehoitaja voi hakea ennakoivasti ennakonpidätysprosentin alennuksen kulukorvausten määrää vastaavasti.

Perhehoitajan palkkion ja kulukorvauksen verokortin veroprosentin tarkistuksen voi tehdä sivustolla www.vero.fi.

Perhehoitajan on mahdollista hakea tulonhankkimiskulujen huomioimista myös todellisten kulujen mukaan. Menettely edellyttää tarkkaa kirjanpitoa tositteineen. Todellisiin kuluihin perustuvasta kulujen vähentämisestä verotuksessa on hyvä neuvotella verottajan kanssa etukäteen.

7 Perhekoti

Perhekodilla tarkoitetaan perhehoitolaissa tarkoitettua hyvinvointialueen hyväksymää yksityiskotia, jossa annetaan perhehoitoa.

Perhekodin pitää olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodin sopivuutta harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin, perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoidon asiakkaan tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti. Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon tulevan asiakkaan ja saako perhehoidon asiakas muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. Perhekodin tulee myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodissa tulee huomioida esteettömyys ja turvallisuus.

Perhehoidossa olevalla henkilöllä on oltava mahdollisuus yksityisyyteen. Yhteisten tilojen lisäksi perhehoitoon sijoitetulle henkilölle on oltava oma tila, mieluiten oma huone. Perhehoidon asiakkaalla on halutessaan mahdollisuus kalustaa ja sisustaa oma huoneensa ja hänellä on käytössään kaikki kodin yhteiset tilat.

7.1 Perhekodin sijoitettavien henkilöiden enimmäismäärä

Perhehoitolain mukaan perhehoidossa voidaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina. Tietyin ehdoin perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuusi henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on perhehoitolain 6 §:n 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus. Hoidettavien määrästä voidaan poiketa, mikäli kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille. Samanaikaisesti hoidettavien henkilöiden enimmäismäärästä voidaan poiketa myös tilanteessa, jossa perhehoidossa samanaikaisesti hoidetaan vain täysi-ikäisiä henkilöitä, joiden keskinäinen kanssakäyminen ja perhehoitosijoituksen laatu yhdessä toimintakyvyn ja hoidon tarpeen kanssa tekevät mahdolliseksi poikkeamisen enimmäismäärästä. Hyvinvointialueen ja perhehoitajan tulee huolehtia, ettei laissa määriteltyjä samanaikaisesti hoidossa olevien enimmäismääriä ylitetä. Hoidettavien määrä on aina suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidettavien tarvitsemaan hoitoon ja toiminnan luonteeseen.

Perhehoitoon sijoitettavien henkilöiden määrää tulee aina arvioida huomioiden perhehoitajan valmiudet ja mahdollisuudet vastata asiakkaiden tarpeisiin. Lisäksi huomioon otetaan perhehoidossa olevien henkilöiden keskinäinen kanssakäyminen, heidän tarvitsemansa hoivan, huolenpidon, tuen ja ohjauksen määrä sekä perhekodin tilat ja varusteet. Mikäli perhehoidon toiminnan luonne on perhehoitajan kodissa tapahtuvaa osavuorokautista päiväaikaista perhehoitoa, perhehoidettavien määrä voi harkituissa tapauksissa olla enemmän kuin perhehoitolaissa asetettu enimmäismäärä.

7.2 Turvallisuus perhekodissa

Perhekodin turvallisuutta koskevissa asioissa toimitaan paikallisen pelastusviranomaisen ohjeen mukaisesti huomioiden, että perhekoti on yksityiskoti. Perhekodit kuuluvat paloturvallisuuden osalta omavalvonnan piiriin ja rakennuksen omistajan ja haltijan on itse huolehdittava tilojensa turvallisuudesta. Perhehoidon paloturvallisuus perustuu riskien tunnistamiseen ja arviointiin sekä ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin.

Perhekodin turvallisuuden varmistamisessa voidaan tehdä yhteistyötä pelastusviranomaisten kanssa jo kotia hyväksyettäessä perhekodiksi sekä perhekotien paloturvallisuusohjeisiin liittyvissä asioissa. Pelastuslaissa säädetään mm. palovaroittimien määrästä ja sijoittamisesta, alkusammutuskaluston sijoittamisesta ja tehosta sekä poistumisturvallisuudesta. Pohjois-Savon hyvinvointialueella on laadittu perhekodin turvallisuuden toimintamalli ja arviointilomake, jota hyödynnetään perhekotia hyväksyettäessä ja säännöllisessä valvonnassa.

7.3 Lääkehoito perhekodissa

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

Perhehoitajaa tuetaan riittävän osaamisen saavuttamiseen lääkehoidon käytäntöjen, vaikutusten ja seurannan osalta. Pitkäaikaisessa perhehoidossa asiakkaiden lääkehoito toteutetaan ensisijaisesti apteekin annosjakelun kautta. Tilanteen mukaan lääkehoitoa voidaan toteuttaa myös yhteistyössä kotihoidon kanssa.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa asiakkaalla tulee olla mukana perhekotiin tultaessa ajantasainen lääkelista ja lääkkeidenanto-ohje. Lääkkeet tulee olla valmiiksi jaettuna joko lääkedosetissa tai apteekin annosjakelupusseissa perhehoitojakson ajalle. Pistoshoitoa vaativa lääkehoito toteutetaan joko koulutuksen saaneen ja osaamisen tason varmistaneen perhehoitajan toimesta tai kotihoidon toimesta.

Perhehoitajaksi ryhtyvälle suositellaan lääkehoidon peruskurssin suorittamista.

7.4 Asiakkaan kuolema perhehoidossa

Perhehoitajalla tulee olla tieto perhehoidossa olevan asiakkaan hoitotahdosta tai mahdollisista hoidon rajauksista, jonka mukaisesti perhehoitaja toimii tarpeen tullen.

Jos asiakas kuolee perhehoidossa, perhehoitaja soittaa hätänumeroon 112 ja ilmoittaa kuolemantapauksesta hätäkeskukseen. Hätäkeskuspäivystäjä antaa perhehoitajalle jatko-ohjeet ja tarvittavat viranomaiset pyydetään paikalle toteamaan asiakkaan kuolema. Tämän jälkeen vainaja siirretään lähimpään terveyskeskukseen, jossa lääkäri vahvistaa kuoleman. Mikäli perhehoidon asiakkaalle on laadittu saattohoitopäätös, kuoleman kohdatessa toimitaan aina saattohoitopäätöksen mukaisesti.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa asiakkaan kuolemasta viiveettä omaisille ja sosiaaliohjaajalle/sosiaalityöntekijälle. Hyvinvointialue järjestää perhehoitajalle tarvittavan tuen tai on perhehoitajan tukena asiakkaan kuoleman johdosta.

8 Hoitopalkkio ja kulukorvaus

8.1 Hoitopalkkio

Toimeksiantosopimuksessa määritellään perhehoitajalle maksettava hoitopalkkio. Hoitopalkkiota maksetaan kalenterikuukaudessa jokaista perhehoidossa olevaa henkilöä kohti vähintään perhehoitolaissa säädetty vähimmäishoitopalkkio. Toimeksiantosopimuksessa sovittu hoitopalkkion määrä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain palkkakertoimella. Tarkistus tehdään myös sellaisissa hoitopalkkioissa, jotka on sovittu hoitopalkkion vähimmäismäärää suuremmiksi, ja jotka perustuvat ennen tarkistusajankohtaa voimassa olleeseen toimeksiantosopimukseen.

Perhehoidosta maksettava hoitopalkkio perustuu perhehoitomuotoon sekä perhehoidossa olevan asiakkaan hoivan ja huolenpidon tarpeeseen. Toimintakykyä ja hoidon vaatavuutta arvioidaan yksilöllisesti asiakkaan päivittäisen ohjauksen, valvonnan ja avuntarpeen mukaan.

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

Arvioinnista vastaa sosiaaliohjaaja/sosiaalityöntekijä yhteistyössä asiakkaan, hänen läheisensä sekä perhehoitajan kanssa.

Pohjois-Savon hyvinvointialueella vammaisten henkilöiden pitkäaikaisen perhehoidon hoitopalkkio on määritelty kolmeen maksuluokkaan.

Vammaisten henkilöiden lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa on kolme maksuluokkaa.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa perhehoitaja on oikeutettu tutustumiskäyntiajan palkkioon maksimissaan 2 tunnista. Perhekodissa tapatuvasta tutustumiskäynnistä ei makseta kulukorvausta. Kiertävä perhehoitaja on oikeutettu verohallinnon päätöksen mukaiseen kilometrikorvaukseen tutustumiskäyntimatkasta. Tutustumiskäynti ei vielä ole perhehoitoa, joten siitä ei peritä asiakasmaksua.

Jos puoliset toimivat yhdessä perhehoitajina, palkkio voidaan maksaa molemmille jaettuna.

Hoitopalkkiota ei makseta perhehoitajan omasta alle 18-vuotiaasta lapsesta.

Hoitopalkkio voidaan erityisestä syystä sopia maksettavaksi myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Hoitopalkkion maksuluokat muodostuvat perhehoitomuodon mukaisesti: perhekodissa toteutuva pitkäaikainen perhehoito, lyhytaikainen perhehoito, osavuorokautinen perhehoito sekä tai hoidettavan kotona tapahtuva lyhytaikainen tai osavuorokautinen perhehoito.

Pitkäaikaisen perhehoidon maksuluokkien kuvaukset ovat suuntaa antavia ja kaikkien kriteerien ei tarvitse täyttyä maksuluokkaa arvioitaessa.

8.1.1 Pitkäaikainen perhehoito

Maksuluokka 1

- Asiakas tarvitsee vähäistä tukea ja avustamista päivittäisissä toiminnoissaan (esim. ruokailu, hygienia, ajanhallinta).
- Asiakas kykenee toimimaan lähes itsenäisesti, mutta voi tarvita ohjausta tilanteiden ja ajankäytön hahmottamiseen.
- Asiakas sopeutuu hyvin perhekodin ryhmään, kykenee vastavuoroiseen kommunikointiin ja toimii yhteistyökykyisesti pienryhmässä.
- Asiakkaalla ei ole vaativia perussairauksia tai merkittäviä toimintakyvyn rajoitteita, mutta hänellä voi olla lieviä käyttäytymisen haasteita.
- Lasten ja nuorten kohdalla arvioidaan toimintakyky ikätasoon nähden, ja huomioidaan kehitykselliset tarpeet, vuorovaikutustaidot sekä kyky toimia arjen rakenteissa ja ryhmässä.

Maksuluokka 2

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

- Asiakas tarvitsee valvontaa, ohjausta ja apua lähes kaikissa päivittäisissä toiminnoissa.
- Asiakkaan hoito vaatii erityisosaamista ja voi korvata ympärivuorokautista palveluasumista.
- Asiakas tarvitsee tukea tilanteiden ja ajankäytön hahmottamiseen.
- Asiakas kykenee vastavuoroiseen kommunikointiin, mutta voi tarvita kommunikoinnin apuvälineitä.
- Asiakkaalla voi olla käyttäytymisen haasteita ja/tai erityistä hoitoa vaativa sairaus tai vammoja, jotka vaikuttavat toimintakykyyn.
- Lasten ja nuorten kohdalla arvioidaan toimintakyky ikätasoon nähden, ja huomioidaan kehitykselliset tarpeet, vuorovaikutustaidot sekä kyky toimia arjen rakenteissa ja ryhmässä.

Maksuluokka 3

- Asiakkaan hoito vaatii erityisosaamista ja korvaa ympärivuorokautista palveluasumista tai laitoshoidtoa.
- Asiakkaalla on vaikeita, hoitoa vaativia sairauksia tai rajoitteita.
- Asiakas vaatii jatkuvaa valvontaa ja hänellä voi olla merkittäviä käyttäytymisen haasteita.
- Asiakas tarvitsee kaikessa päivittäisessä toiminnassa paljon apua.
- Asiakkaan hoitaminen vaatii erityisosaamista.
- Asiakas voi olla vaikeasti liikunta- ja monivammainen.
- Asiakkaalla voi olla satunaisesti vähäistä avun tarvetta myös yöaikaan.
- Lasten ja nuorten kohdalla arvioidaan toimintakyky ikätasoon nähden, ja huomioidaan kehitykselliset tarpeet, vuorovaikutustaidot sekä kyky toimia arjen rakenteissa ja ryhmässä.

8.1.2 Lyhytaikainen perhehoito yli 10 h, perhekodissa

Maksuluokka 1

- Asiakas tarvitsee vähäistä tukea ja avustamista päivittäisissä toiminnoissaan (esim. ruokailu, hygienia, ajanhallinta).
- Asiakas kykenee toimimaan lähes itsenäisesti, mutta voi tarvita ohjausta tilanteiden ja ajankäytön hahmottamiseen.
- Asiakas sopeutuu hyvin perhekodin ryhmään, kykenee vastavuoroiseen kommunikointiin ja toimii yhteistyökykyisesti pienryhmässä.
- Asiakkaalla ei ole vaativia perussairauksia tai merkittäviä toimintakyvyn rajoitteita, mutta hänellä voi olla lieviä käyttäytymisen haasteita.
- Lasten ja nuorten kohdalla arvioidaan toimintakyky ikätasoon nähden, ja huomioidaan kehitykselliset tarpeet, vuorovaikutustaidot sekä kyky toimia arjen rakenteissa ja ryhmässä.

Maksuluokka 2

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

- Asiakas tarvitsee valvontaa, ohjausta ja apua lähes kaikissa päivittäisissä toiminnoissa.
- Asiakkaan hoito vaatii erityisosaamista ja voi korvata ympärivuorokautista palveluasumista.
- Asiakas tarvitsee tukea tilanteiden ja ajankäytön hahmottamiseen.
- Asiakas kykenee vastavuoroiseen kommunikointiin, mutta voi tarvita kommunikoinnin apuvälineitä.
- Asiakkaalla voi olla käyttäytymisen haasteita ja/tai erityistä hoitoa vaativa sairaus tai vammoja, jotka vaikuttavat toimintakykyyn.
- Lasten ja nuorten kohdalla arvioidaan toimintakyky ikätasoon nähden, ja huomioidaan kehitykselliset tarpeet, vuorovaikutustaidot sekä kyky toimia arjen rakenteissa ja ryhmässä.

Maksuluokka 3

- Asiakkaan hoito vaatii erityisosaamista ja korvaa ympärivuorokautista palveluasumista tai laitoshoidoa.
- Asiakkaalla on vaikeita, hoitoa vaativia sairauksia tai rajoitteita.
- Asiakas vaatii jatkuvaa valvontaa ja hänellä voi olla merkittäviä käyttäytymisen haasteita.
- Asiakas tarvitsee kaikessa päivittäisessä toiminnassa paljon apua.
- Asiakkaan hoitaminen vaatii erityisosaamista.
- Asiakas voi olla vaikeasti liikunta- ja monivammainen.
- Asiakkaalla voi olla satunaisesti vähäistä avun tarvetta myös yöaikaan.
- Lasten ja nuorten kohdalla arvioidaan toimintakyky ikätasoon nähden, ja huomioidaan kehitykselliset tarpeet, vuorovaikutustaidot sekä kyky toimia arjen rakenteissa ja ryhmässä

8.1.3 Osavuorokautinen perhehoito, enintään 10 h/pv, perhekodissa

- Maksuluokka 1 vähintään 5 h kuin lyhytaikaisessa
- Maksuluokka 1 alle 5 h kuin lyhytaikaisessa
- Maksuluokka 2 vähintään 5 h kuin lyhytaikaisessa
- Maksuluokka 2 alle 5 h kuin lyhytaikaisessa
- Maksuluokka 3 vähintään 5 h kuin lyhytaikaisessa
- Maksuluokka 3 alle 5 h kuin lyhytaikaisessa

8.1.4 Kiertävä perhehoito asiakkaan kodissa

- Tuntiperusteinen osavuorokautinen hoito, enintään 10 h/pv
- Lyhytaikainen perhehoito yli 10 h – 24 h /vrk

Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan pitkäaikaisessa perhehoidossa kuukausiperusteisesti. Lyhytaikaisessa perhehoidossa hoitopalkkiot ja kulukorvaukset

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

maksetaan jälkikäteen toteutuneiden hoitopäivien mukaan. Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan toimeksiantosopimuksen mukaisesti.

8.2 Kulukorvaus

Kuukausittain maksettavan perhehoidon kulukorvauksen määrittelyperusteena ovat todelliset perhehoidosta aiheutuvat kustannukset. Perhehoitaja ei ole sijoitettavaan henkilöön nähden elatusvelvollinen. Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa, jonka Pohjois-Savon hyvinvointialue ilmoittaa verottajalle verovähennyskelpoisena tulonhankkimiskuluna.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa lapsilisä maksetaan lapsiliselain (796/1992) 6.2 §:n mukaan perhehoitajalle. Kulukorvausta ei vähennetä tämän perusteella. Lapsen/nuoren vammaistuki, opintoraha tai muut vastaavat Kelan etuudet peritään hyvinvointialueelle. Lapsen koulukuljetukset ja niistä aiheutuvat kustannukset kuuluvat kunnan koulutoimen korvattavaksi.

Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot sekä ne tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata.

Perhehoidossa kulukorvaukseen sisältyvät:

- ravintomenot
- tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset (kuten käsikauppalääkkeet ja laastarit), joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata, pesuaineet ja hygieniat. Tavanomaisiin terveydenhoitokustannuksiin ei lasketa ambulanssi- ja Kela-kyytien omavastuuosuuksia.
- asumisesta aiheutuvat menot kuten jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön kunnossapito, kodin puhtaanapito ja kodin sekä irtaimiston kuluminen
- vaatehuollosta aiheutuvat kustannukset
- omalla autolla ajettujen tavanomaisten asiakkaiden asioihin tai mukana olemiseen liittyvät matkakulut
- asiakkaan/perhehoidon/perhekodin asioiden hoitamisesta aiheutuvat puhelinkulut
- kiinteistön, kodin irtaimiston sekä henkilö- tai vahinkovakuutukset
- kohtuulliset virkistystoiminnan kulut, kuitenkin niin, että pääsääntöisesti asiakkaan virkistystoiminnan kulut perhehoidossa oleva asiakas maksaa omista varoistaan.
- Muut tarvittavat hoitotarvikkeet annetaan hoitotarvikejakelu-ohjeen mukaisesti.
- Perhehoitajan ottamat vakuutukset.

Perhehoidossa oleva aikuinen asiakas maksaa pääsääntöisesti omat terveydenhuoltomenonsa itse. Mikäli hänen omat varansa eivät riitä, hän voi hakea asiakasmaksujen alentamista ja perimättä jättämistä.

Perhehoitajille maksettavat kulukorvaukset tarkistetaan kalenterivuosittain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti. Perhehoitolaki määrittelee kulukorvauksen vuosittaisen vähimmäismäärän.

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

Kulukorvausta maksetaan vain silloin, kun perhehoito tapahtuu hoitajan kotona. Mikäli sijaishoitaja työskentelee omassa kodissaan, maksetaan kulukorvaus sijaishoitajalle.

9 Perhehoidon toteutus

9.1 Pitkäaikainen perhehoito

Pitkäaikainen perhehoito on kestoaltaan vähintään 14 vrk/kk. Pitkäaikainen perhehoito tarkoittaa sitä, että henkilölle on myönnetty perhehoitoa ja hän muuttaa perhekotiin asumaan. Perhehoito alkaa aina kuukauden tutustumisjaksolla, jolloin ei noudateta irtisanomisaikaa. Pitkäaikainen perhehoidon sopimus tehdään joko toistaiseksi voimassa olevaksi tai yli 3 kk:n määräajalle.

Pitkäaikainen perhehoito on yksilöllinen tapa järjestää asiakkaan asuminen, kun kotona asuminen ei ole mahdollista tai hänen kannaltaan tarkoituksenmukaista. Se tarjoaa hoivan, huolenpidon ja asumisen heille, jotka eivät enää tukitoimien avulla selviydy omassa kodissaan tai ovat siellä turvattomia.

9.2 Lyhytaikainen perhehoito

Lyhytaikainen perhehoito on kestoaltaan yli 10 tuntia vuorokaudessa ja alle 14 vuorokautta kuukaudessa. Se voi olla säännöllistä lyhytaikaishoitoa tai sitä toteutetaan yksitätisinä, määräaikaikaisina jaksoina.

Lyhytaikaisen perhehoidon tavoitteena on tukea asiakkaan kotona asumista. Tällä toiminnalla vähennetään muun ympärivuorokautisen hoidon tarvetta sekä tuetaan omaishoitajan jaksamista. Lyhytaikainen perhehoito voi olla ennakkoon suunniteltua tai äkilliseen tarpeeseen perustuvaa.

9.3 Osavuorokautinen perhehoito

Osavuorokautinen perhehoito on joko yö- tai päivähoitoa, joka on kestoaltaan enintään 10 tuntia vuorokaudessa. Osavuorokautinen perhehoito voi olla kertaluontoista tai säännöllisesti toistuvaa.

9.4 Asiakkaan kotona toteutettava perhehoito (kiertävä perhehoito)

Perhehoitoa voidaan toteuttaa asiakkaan omassa kodissa, jolloin kyseessä on kiertävä perhehoito. Kiertävä perhehoito määritellään kestoaltaan perusteella lyhytaikaiseksi tai osavuorokautiseksi perhehoidoksi. Asiakkaan kotona tapahtuvaa perhehoitoa voidaan järjestää esimerkiksi omaishoitajan vapaan ajaksi silloin, kun asiakkaan ei ole tarkoituksenmukaista siirtyä sijaishoidon ajaksi pois omasta kodistaan.

Asiakkaan kotona toteutettavan perhehoidon tavoitteena on tukea muun muassa omaishoitajien tai vanhempien jaksamista sekä asiakkaan pärjäämistä omassa kodissaan

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

mahdollisimman pitkään. Perhehoitaja hoitaa vain sitä henkilöä, jolle perhehoito on myönnetty.

9.5 Palkkio ja kulukorvaus perhehoidon keskeytyessä tai päättyessä

Mikäli perhehoito päättyy ilman irtisanomisaikaa eli esim. asiakkaan perhehoidon tutustumisajalla (1kk) tai se perustuu toimeksiantosopimuksen määräaikaistukseen tai purkamiseen, palkkiot ja kulukorvaukset päättyvät asiakkaan siirtyessä pois perhekodista.

9.5.1 Perhehoitajan sairastuminen

Perhehoitajan sairastumisen vaikuttaessa perhehoitotoimintaan, hänen tulee ilmoittaa sairastumisesta ilman viivytystä ensisijaisesti hyvinvointialueen perhehoidon vastuutyöntekijälle tai sosiaaliohjaajalle/sosiaalityöntekijälle. Perhehoitajan sairauslomasta tulee olla lääkärintodistus. Mikäli sairauslomatodistusta ei ole mahdollista toimittaa, sovitaan siitä erikseen (esimerkiksi vatsatauti).

Pitkäaikaisessa perhehoidossa hoitajan ollessa sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtävänsä, maksetaan hänelle hoitopalkkio ja kulukorvaus korkeintaan Kelan sairauspäivärahan omavastuuajalta (sairastumispäivä + 9 arkipäivää, huomaa lauantai on arkipäivä). Edellytyksenä sairausajan palkkion maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairasloman alkua. Perhehoitaja on oikeutettu hakemaan sairauspäivärahaa Kelasta omavastuuajan jälkeen.

Mikäli perhehoito jatkuu perhekodissa perhehoitajan sairausloman ajan ilman ulkopuolista sijaista, on perhehoitaja oikeutettu saamaan sekä sairauspäivärahan, hoitopalkkion ja kulukorvauksen sekä vapaakertymän. Tällöin perhehoitajan tulee sairauspäiväraha hakemuksessaan selvittää, mitä perhehoitajan tehtäviä hän on estynyt hoitamasta sairauden tai vamman johdosta sekä kuka tehtävät hoitaa hänen sairauslomansa aikana.

Lyhytaikaisessa tai osavuorokautisessa perhehoidossa hoitajan ollessa sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtävänsä, maksetaan hänelle sovittujen hoitopäivien hoitopalkkiot ja kulukorvaukset korkeintaan Kelan sairauspäivärahan omavastuuajalta (sairastumispäivä + 9 arkipäivää, huomaa lauantai on arkipäivä). Mikäli sairausloman ajalle ei ole sovittu perhehoitopäiviä / -jaksoja, niin palkkiota ei makseta.

Perhehoitajaa pyydetään ottamaan ennalta yhteyttä perhehoidon sosiaalityöntekijään /sosiaaliohjaajaan, mikäli tiedossa on pidempi sairausloma sijaisjärjestelyjen ja sairasloman aikaisen palkkionmaksun vuoksi.

9.5.2 Perhehoitajasta riippumaton syy

Jos pitkäaikaisen perhehoidon asiakkaan perhehoito keskeytyy vähintään 3 vrk:n ajaksi hoitajasta riippumattomasta syystä (esim. vierailu omaisten luona, asiakkaan sairaalahoito),

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio ja 50 % kulukorvausta enintään 30 vuorokaudelta kalenterivuoden aikana.

Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa:

- 1) jos perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta vähintään 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota eikä kulukorvausta.
- 2) jos perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta alle 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus suunnitellun hoitojakson mukaisesti, kuitenkin enintään 3 vuorokaudelta.
- 3) lyhytaikaisen tai osavuorokautisen perhehoitojakson keskeytyessä perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus suunnitellun hoitojakson mukaisesti, kuitenkin enintään 3 vuorokaudelta.

Huomio, jos peruuntunut jakso siirretään toteutuvaksi esimerkiksi seuraavan kuukauden aikana, ei palkkiota ja kulukorvausta peruuntumisesta makseta.

Jos pitkäaikainen perhehoito päättyy asiakkaan menehtymiseen, toimeksiantosopimus irtisanotaan menehtymispäivään. Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja 50 % kulukorvausta yhtäjaksoisesti 30 vuorokautta menehtymispäivästä lukien riippumatta siitä, sijoitetaanko uusi asiakas perhehoitoon. Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa toimeksiantosopimus irtisanotaan asiakkaan menehtymispäivään irtisanomisehtojen mukaisesti.

Perhehoitajasta johtuvasta muusta syystä tapahtuvan keskeytyksen vuoksi hoitopalkkiota ja kulukorvausta ei makseta, esimerkiksi kun hoitaja kieltäytyy hoitamasta hoidettavaa, jolloin hoidettavalle joudutaan välittömästi etsimään uusi hoitopaikka.

Perhehoitajaa pyydetään ottamaan ennalta yhteyttä sosiaaliohjaajaan/sosiaalityöntekijään, joka ilmoittaa palkkion maksatukseen vaikuttavista seikoista Henkilökohtaisen avun, omaishoidon ja perhehoidon keskuksen (HOP-keskus).

9.5.3 Perhehoitajan osallistuminen tukitoimiin

Osallistuminen Pohjois-Savon hyvinvointialueen sosiaaliohjaajan/sosiaalityöntekijän kanssa sovittuihin tilaisuuksiin, kuten työnohjaukseen, koulutukseen tai vertaisryhmätoimintaan, ei vaikuta hänelle maksettavan hoitopalkkion ja kulukorvauksen määrään vähentävästi. Perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon järjestämisestä on sovittava etukäteen ko. ajalle.

Perhehoitajan riittävä emotionaalinen ja ammatillinen tukeminen varmistavat perhehoidon laatua ja pysyvyyttä. Riittävästi tuettu perhehoito on valvottua perhehoitoa.

9.6 Perhehoidosta aiheutuvat matkakulut

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

Perhehoitajalle maksetaan kilometrikorvausta Verohallinnon vuosittain vahvistaman verovapaan kilometrikorvauksen enimmäismäärän mukaisesti silloin, kun matkat liittyvät perhehoidon asiakkaan yksilöllisiin ja äkillisiin tarpeisiin (esimerkiksi lääkärikäynnit, fysioterapia) tai erikseen sovittuihin matkoihin (esimerkiksi kuntoutus- tai virkistysmatkat) tai perhehoitajan tukimuotoihin (esimerkiksi täydennyskoulutus, työnohjaus, vertaistukitoiminta).

Korvausta voidaan maksaa perhehoitajalle myös ennalta sovitusti tilanteissa, jotka liittyvät perhehoidettavan hoidon ja huolenpidon tai kasvatuksen järjestämiseen/liittyviin neuvotteluihin ja tapaamisiin sekä perhehoidettavan ja läheisten yhteydenpitoon. Näistä matkakorvauksista sovitaan toimeksiantosopimuksella.

Mikäli matkakorvauksista ei ole sovittu toimeksiantosopimuksella, tulee perhehoitajan olla ennakkoon yhteydessä sosiaaliohjaajaan/sosiaalityöntekijään.

Pohjois-Savon hyvinvointialueella vammaispalveluissa kiertävän perhehoitajan (asiakkaan kotona tapahtuva perhehoito) sekä toimeksiantosopimuksella toimivan pitkäaikaisen perhehoitajan sijaisen matkat korvataan kilometrikorvauksena Verohallinnon vuosittain vahvistaman verovapaan kilometrikorvauksen enimmäismäärän mukaisesti. Lähtökohtaisesti korvataan vain Pohjois-Savon hyvinvointialueella ajettut matkat.

Asiakkaan kuljettaminen perhehoitajan toimesta perustuu perhehoitajan ja asiakkaan väliseen sopimukseen. Perhehoitaja ei ole velvollinen järjestämään kuljetuksia, Perhehoitajalle ei makseta kilometrikorvausta, ellei kyse ole erikseen sovitusta tehtävästä, joka on kirjattu toimeksiantosopimukseen.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa oleva asiakas voi hakea kuljetuksiin tukea joko sosiaalihuoltolain (1301/2014) tai vammaispalvelulain (675/2023) perusteella. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen matkoihin liittyvät kustannukset korvataan ensisijaisesti Kelalta sairausvakuutuslain perusteella.

Kun perhehoito järjestetään vammaispalvelulain perusteella lyhytaikaisena huolenpitoa, ei sovelleta perhehoitolain (263/2015) mukaisia kuljetus- tai kilometrikorvauksia. Perhehoitolain mukaiset korvaukset koskevat hoitopalkkiota, kulukorvausta ja käynnistämiskorvausta, mutta eivät sisällä erillistä korvausta asiakkaan kuljettamisesta. Jos asiakkaan tilanne edellyttää liikkumisen tukea, arvioidaan erikseen, täyttyvätkö vammaispalvelulain mukaiset liikkumisen tuen kriteerit. Arviointi tehdään yksilöllisesti asiakkaan toimintakyvyn, elämäntilanteen ja palvelutarpeen perusteella.

10 Käynnistämiskorvaus

Perhehoitajille maksettavia käynnistämiskorvauksia tulee perhehoitolain mukaan tarkistaa kalenterivuosittain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti. Perhehoitolaki määrittelee käynnistämiskorvauksen enimmäismäärän.

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

Lain mukaan perhehoitajalle voidaan maksaa perhehoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista korvausta. Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa perhekodin käynnistämisen kannalta välttämättömät uuden perhehoidon asiakkaan henkilökohtaiset ja yhteiseen talouteen liittyvät hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla mm. asuntoon kohdistuvat välttämättömät pienet korjaus- ja muutostyöt, kalusteet, vuodevaatteet, harrastusvälineet. Käynnistämiskorvausta voidaan käyttää myös perhehoitajien ennakoivien osallistumismaksujen korvaamiseen.

Pohjois-Savon hyvinvointialue tekee päätöksen käynnistämiskorvauksella korvattavista hankinnoista. Perhehoitajan suunnitelmassa hankintoja käynnistämiskorvauksella, hänen tulee aina ensin ottaa yhteys perhehoidon vastuutyöntekijään. Laissa säädetty enimmäismäärä koskee pitkäaikaista perhehoitoa. Lyhytaikaisessa perhehoidossa enimmäismäärä voidaan soveltaa koskemaan neljää hoidettavaa henkilöä. Käynnistämiskorvausta voidaan käyttää kahden vuoden kuluessa perhesijoituksen tapahduttua. Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla esim. vammaisen tarvitsemat asunnon muutostyöt tai apuvälineet, jotka tulee ensisijaisesti hankkia vammaispalveluna tai lääkinnällisenä kuntoutuksena.

Käynnistämiskorvauksella maksetuista hankinnoista täytetään erillinen lomake, joka laskee myös hankintojen poistoajan. Käynnistämiskorvauksesta tehdään hallintopäätös, jonka perusteella käynnistämiskorvausta maksetaan perhehoitajalle kuitteja vastaan. Jos perhehoitaja lopettaa toimintansa lyhyehkön ajan kuluessa voidaan osa käynnistämiskorvauksesta periä takaisin. Käynnistämiskorvauksen kuoleentumisaika on neljä vuotta. Käynnistämiskorvauksena tehdyt hankinnat ovat Pohjois-Savon hyvinvointialueen omaisuutta, kunnes kuoleentumisaika on kulunut. Mikäli perhehoito lakkaa lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan kohtuus ja tilanne huomioiden sopia kuoleentumattoman osan takaisinmaksusta tai esimerkiksi hankintojen luovuttamisesta Pohjois-Savon hyvinvointialueelle.

Asiakaskohtaisilla päätöksillä tuetaan tarvittaessa hoidettavan tarpeista lähteviä tarkoituksenmukaisia kustannuksia myös sijoituksen aikana. Asiakaskohtaisella päätöksellä tehdyt hankinnat ovat asiakkaan omaisuutta.

11 Perhehoitajan vapaapäivät

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalle tulee järjestää mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana.

Pohjois-Savon hyvinvointialueella pitkäaikaisessa perhehoidossa vapaata kertyy 3 vrk/kk. Esimerkiksi jos perhehoitaja aloittaa vapaan keskiviikkona klo 12, ensimmäinen vapaapäivä päättyy torstaina klo 12. Perusteena perhehoitajan vapaapäiville on perhehoidon ympärivuorokautinen sitovuus seitsemänä päivänä viikossa.

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

Perhehoitajan oikeus vapaaseen lasketaan kalenterivuositain; vapaakausi alkaa 1.1. ja päättyy 31.12. Perhehoitaja voi kerryttää vapaita, mutta ansaitut vapaapäivät on pidettävä seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä. Perhehoitajan tulee itse huolehtia siitä, että hän käyttää oikeutensa vapaaseen kuluvan vapaan määräytymisvuoden aikana. Käyttämättä jääneitä vapaita ei makseta rahana.

Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa oikeus 2 päivän vapaaseen syntyy sellaisena kuukautena, kun perhehoitoa toteutuu vähintään 14 päivää kuukaudessa ja hoitopäivän kesto on vähintään 4 tuntia. Vapaapäivät korvataan palkkioina. Maksu tapahtuu ko. kuukauden hoitopalkkion maksun yhteydessä.

Sosiaaliohjaajan/Sosiaalityöntekijän tulee tarvittaessa yhdessä perhehoitajan ja asiakasohjaajan kanssa huolehtia ja avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä perhehoitajan vapaan ajaksi. Jo ennen perhehoitotoiminnan aloittamista sijaisjärjestelyistä on oltava selkeä suunnitelma.

12 Perhehoitajan sijainen

Pohjois-Savon hyvinvointialueella perhehoitajan vapaan tai muu tilapäisen poissaolon ajaksi laaditaan toimeksiantosopimus perhehoitajan sijaisen kanssa, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitetulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan asiakkaan edun mukaiseksi.

Perhehoitajan vapaan ajaksi suositellaan ensisijaisesti sijaisen järjestämistä perhekotiin. Ellei sijaishoito jostain syystä järjesty perhehoitajan kodissa, sijaishoito pyritään järjestämään toisessa perhekodissa tai muulla erikseen sovitulla tavalla perhehoidon asiakkaiden hoivan- ja huolenpidontarpeet huomioiden.

Pitkäaikaisen perhehoidon osalta voidaan vaihtoehtoisesti noudattaa toimintatapaa, jossa perhehoitaja järjestää itse sijaisen vapaansa ajaksi. Perhehoitajalle maksetaan toimeksiantosopimuksen mukainen korvaus sijaisen järjestämisestä.

Mikäli perhehoitaja järjestää itse sijaisen vapaansa ajaksi, maksetaan perhehoitajalle kuukausittain takautuvasti kuukausikohtainen korvaus vapaan järjestämisestä, joka määritellään toimeksiantosopimuksessa. Suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt tulee ilmoittaa sosiaalityöntekijälle/sosiaaliohjaajalle vuoden alussa tai viimeistään kahta kuukautta aiemmin. Mikäli perhehoitaja järjestää itse sijaisen, hän vastaa itse sijaisen kaikesta sijaisen toiminnasta, matkakuluista, vakuutuksista ym. Tällöin perhehoitajalle maksetaan kuukausittainen hoitopalkkio x 2. Maksu suoritetaan kuukausittain jälkikäteen eli hoitopalkkio x 2/12. Asia sovitaan etukäteen toimeksiantosopimuksessa.

Sijaishoitajat ovat käyneet perhehoitajille tarkoitetun ennakovalmennuksen tai sosiaaliohjaaja/sosiaalityöntekijä varmistaa sijaishoitajan kelpoisuuden tehtävän hoitamiseen.

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

Sijaishoitajalle toimitetaan hyvän perhehoidon varmistamiseksi tarvittavat hoidettavaa koskevat tiedot. Perhehoitolain säädökset huomioidaan myös sijaishoidon aikana. Sijaishoitaja ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen. Sijaishoitajan kanssa laaditaan toimeksiantosopimus perhehoitajan sijaisuudesta, jossa sovitaan:

- hoidettavat (ei sopimusta jokaisesta hoidettavasta erikseen)
- sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta
- tarvittaessa sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta
- toimeksiantosopimuksen voimassaolosta sekä tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista.

Mikäli sijainen toimii perhehoitajana perhehoitajan kodissa, maksetaan kulukorvaus vakituiselle perhehoitajalle. Sijaistettava perhehoitaja saa vapaiden ajan täyttä kulukorvausta. Mikäli perhehoito tapahtuu sijaisen kotona, kulukorvaus maksetaan sijaishoitajalle.

Alle 18-vuotiaiden henkilöiden perhehoitajan sijaiseksi aikovalta pyydetään nähtäväksi rikosrekisteriote ”Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi”, jonka perhehoitaja/sijaishoitaja hankkii Oikeusrekisterikeskukselta. Jos sijaishoitaja on jo toiminut sijaisperheenä, tukiperheenä tai tukihenkilönä, yhteistyötahoilta (esim. muut sosiaalihuollon palvelualueet, joiden palveluissa on toiminut) pyydetään lausunto.

13 Perhehoitajan muu tuki

Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta toimiva yhteistyö sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ovat ratkaisevan tärkeitä. Käytännössä yhteistyö perhehoitajan ja sosiaaliohjaajan/sosiaalityöntekijän kesken toteutuu säännöllisesti yhteydenpidolla puhelimitse, etäyhteyksillä ja sähköpostilla sekä eri tavoilla järjestetyissä tapaamisissa perhekodissa ja sen ulkopuolella. Perhehoitajalle järjestetään tarvittaessa myös moniammatillista tukea, kuten esimerkiksi kotisairaanhoidajan keskusteluapua, vertaistukea tai muuta perhehoitajan tarvitsemaa tukea.

Päätoimiselle perhehoitajalle järjestetään mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen vähintään joka toinen vuosi. Päätoimisella perhehoitajalla tarkoitetaan perhehoitajaa, joka ei ole perhehoitoperheen ulkopuolella ansiotyössä, eikä näin ollen myöskään työterveyshuollon piirissä.

Muille toimeksiantosuhteisille perhehoitajille mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen järjestään tarvittaessa.

13.1 Täydennyskoulutus

Perhehoitajalle järjestetään mahdollisuus osallistua täydennyskoulutukseen vähintään kerran vuodessa. Pohjois-Savon hyvinvointialue voi toimia täydennyskoulutuksen järjestäjänä tai

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

koulutus voidaan järjestää yhteistyössä esimerkiksi Perhehoitoliiton tai alueen oppilaitosten kanssa.

13.2 Työnohjaus ja mentorointi

Perhehoitajan ja hänen perheensä jaksamista tuetaan yksilö-, perhe- tai ryhmätyönohjauksella tarpeen mukaan, esimerkiksi Pohjois-Savon hyvinvointialueen myöntämällä 1–3 työnohjauskerralla vuodessa.

Perhehoitajan on mahdollista saada mentorointia kokeneen, mentorikoulutuksen käyneen perhehoitajan antamaa asiantuntija-apua nuoremmalle, tehtävänsä alkuvaiheessa olevalle perhehoitajalle, aktorille. Mentorointi voidaan sopia tukemaan myös erilaisissa kriisitilanteissa. Mikäli perhehoitajalla on tarve työnohjaukseen tai mentoroinnille, niiden toteuttamisesta sovitaan perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa.

14 Perhehoidon ohjaus ja valvonta

Hoidettavan sijoittaneen hyvinvointialueen tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu perhehoitolain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet. Ne järjestetään sen hyvinvointialueen toimesta, jonka alueelle henkilö on sijoitettu.

Perhehoidon valvontaa ovat ennakkollinen valvonta ja toiminnan aikainen valvonta. Ennakollinen valvonta mahdollistaa laadukkaan perhehoidon toteuttamisen ja roolien sekä vastuiden selkeyttämisen. Ennakollinen ja toiminnan aikainen valvonta ovat muun muassa perhehoitajan saamaa neuvontaa, ohjausta ja tukea. Toiminnan aikainen valvonta on suunnitelmallista tai reaktiivista valvontaa. Suunnitelmallinen valvonta pitää sisällään muun muassa säännöllisen yhteydenpidon ja käynnit perhekodeissa. Reaktiivinen valvonta on epäkohtailmoitusten johdosta tehtävää valvontaa. Epäkohtaan puuttuva valvonta mahdollistaa moniammatillisen ja reaaliaikaisen toiminnan. Kaikki valvonnan muodot palvelevat perhehoidossa olevaa henkilöä, perhehoitajaa ja mahdollistavat laadukkaan perhehoidon.

Toimeksiantosuhteisen perhehoidon ennakoivaa valvontaa ovat perhehoitajalle annettu neuvonta, ohjaus ja tuki sekä perhehoidon seuraaminen ja perhehoidolle asetettujen tavoitteiden arviointi yhteistyössä perhehoitajan kanssa. Sosiaaliohjaaja/Sosiaalityöntekijä tapaa perhehoitajuutta harkitsevan jo ennen valmennuksen alkua. Tapaamisessa keskustellaan mm. perhehoitajuutta harkitsevan taustasta, perheestä, elämäntilanteesta ja asumisesta. Sosiaaliohjaaja/Sosiaalityöntekijä kuvaa mahdollisimman konkreettisesti perhehoitajaksi ryhtymisen edellytyksiä ja ehdottomia esteitä. Yhteistyön ja tuen toimiessa myös perhehoidon arviointi ja valvonta toteutuu tarkoitetulla tavalla. Perhehoidon valvonnan painopisteenä on perhehoidon riittävän tuen järjestäminen, jotta puutteiden tai epäkohtien ilmaantuminen pystytään ehkäisemään ennalta tai niihin voidaan puuttua varhaisessa vaiheessa.

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

Sekä sijoituksen tehnyt hyvinvointialue, että se hyvinvointialue, jonka alueelle sijoitus on tehty, voi tarkastaa perhehoitopaikan tilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastusoikeus perustuu perhehoitolain 22 § :ään.

Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa/laadittava muistio. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. Jos perhekoti tai siinä annettu hoito ja kasvatustodetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hyvinvointialueen on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjaus asiassa. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, hyvinvointialueen on tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan.

Perhehoidon järjestäjänä toimiva Pohjois-Savon hyvinvointialue vastaa perhehoidon toteutumisen seurannasta ja valvoo sen laatua osana omavalvontaa. Toimeksiantosuhteinen perhehoito rinnastetaan julkisen sektorin itsensä tuottamiin palveluihin, joten perhehoitoon ei sovelleta lakia yksityisistä sosiaalipalveluista.

Perhehoitajalle annetaan valvontakäyntiin liittyvät asiakirjat/ valvontaraporttipohjan etukäteen täytettäväksi, jotka käydään valvontakäynnillä yhdessä keskustellen läpi. Perhehoidon valvonnasta vastaava viranomainen laatii kirjallisen valvontaraportin käynnistään.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen valvontayksikkö osallistuu perhehoitoon sijoituksen tehneen sosiaalityön/sosiaaliohjauksen kanssa perhehoitokodin reaktiiviseen valvontaan. Asiakaskohtaisesta valvonnasta vastaa sijoituksen tehnyt palvelualue.

15 Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys

Perhehoitajalla on oikeus saada sellaiset hoidettavaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä hoivan ja huolenpidon toteuttamiseksi. Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot säilytetään asianmukaisesti lukitussa paikassa. Salassa pidettävät asiakirjat palautetaan perhehoidon päättyessä Pohjois-Savon hyvinvointialueelle arkistoitavaksi. Hyvinvointialue toimii asiakastietojen rekisterinpitäjänä.

16 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus

Sosiaalihuollon asiakasta koskevia tietoja koskevasta salassapito- ja vaitiolovelvollisuudesta säädetään asiakastietolaissa (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 703/2023). Perhehoitajaa sitoo salassapito- ja vaitiolovelvollisuus. Perhehoitajalla on elinikäinen vaitiolovelvollisuus eli perhehoitaja ei saa ilmaista asiakasta koskevia salassa pidettäviä tietoja sivullisille myöskään siltä osin kuin ne koskevat muita kuin häntä itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää omaksi tai toisen hyödyksi eikä toisen vahingoksi.

Vammaisten avopalvelut

12.5.2026

Salassa pidettävistä tiedoista voi antaa tietoa sivullisille henkilön omalla ja/tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella tai siten kuin asiakastietolaissa tai muussa lainsäädännössä säädetään. Laillisella edustajalla on laillinen oikeus saada tietoja.

Salassa pidettäviä tietoja ovat mm. tieto sosiaalihuollon asiakkuudesta, tiedot varallisuudesta tai taloudellista asemasta, tiedot terveydentilasta, vammaisuudesta tai sosiaali- ja terveydenhuollon tai kuntoutuksen palveluista, tiedot seksuaalisesta käyttäytymisestä tai suuntautumisesta, tiedot poliittisesta vakaumuksesta tai elintavoista, tiedot osallistumisesta yhdistystoimintaan tai vapaa-ajan harrastuksiin, tiedot perhe-elämästä tai muista niihin verrattavista henkilökohtaisista oloista tai muut henkilön yksityiselämään liittyvät arkaluonteiset asiat.

Perhehoidon asiakirjat ovat salassa pidettäviä, eikä hoidettavaa koskevia asiakirjoja, niiden kopioita tai tulosteita saa näyttää, luovuttaa tai antaa sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi. Sivullisia ovat kaikki, joilla ei ole oikeutta saada salassa pidettävää tietoa. Esimerkiksi toinen perhehoitaja on sivullinen. Perhehoitajan on säilytettävä salassa pidettävät asiakirjat siten, ettei niihin ole sivullisilla pääsyä. Asiakirjat tulee säilyttää lukitussa kaapissa ja asiakaskohtaisissa kansioissa. Salassapitovelvollisuus on huomioitava myös sosiaalisessa mediassa.